

بررسی اهمیت نسبی ویژگی های شرکتهای ایرانی در تعیین کیفیت سود و مقایسه تطبیقی آن با بازار سرمایه سایر کشورها

سید عباس برهانی

دانشگاه آزاد اسلامی، واحد قم، گروه حسابداری، ایران، قم

s.borhani@hotmail.com

ابراهیم جعفری منش

دانشگاه آزاد اسلامی، واحد قم، گروه حسابداری، ایران، قم

i_jafarimanesh@sbu.ac.ir

چکیده

از آنجاییکه گزارش و تعیین میزان سود سازمان و واحدهای گزارشگر در کانون توجه صاحبان حسابداری قرار داشته است، کیفیت سود یکی از مهم ترین حوزه های نظری حسابداری است و همواره بر میزان اهمیت آن تأکید می شود. اما هدف این تحقیق یافتن عوامل تأثیرگذار بر روی کیفیت سود شرکت های فعال در بازار سرمایه ایران است، اما نبود یک معیار کلی و جامع برای کیفیت سود و مقیاس های دقیق و مبتنی بر روش های آماری اثبات شده؛ یکی از مشکلات عمده موجود بر سر راه تحقیقات پیشین درباره ی سنجش تأثیرگذاری عوامل گوناگون بوده است. ما در این مقاله بر این مشکل فائق آمده ایم. همچنین در میان خیل مطالعات انجام شده هیچ یک قادر به ارائه تصویر مقایسه ای از وضعیت سود شرکت های ایرانی در مقایسه با سایر کشورها نبوده اند. مقایسه ی کیفیت سود شرکت های ایرانی با سایر کشورها یکی دیگر از اهداف این مقاله است. جامع بودن معیار اندازه گیری کیفیت سود؛ یکی از شاخص ترین مزایای این تحقیق نسبت به تحقیقات گذشته است. ما کیفیت سود را با استفاده از هفت مشخصه سود (میزان مربوط بودن سود؛ کیفیت اقلام تعهدی؛ به موقع بودن سود؛ محافظه کارانه بودن سود؛ هموار بودن سود؛ پایایی سود و قابلیت پیش بینی سود) مورد اندازه گیری قرار داده ایم. متغیرهای مستقل تحقیق ما در سطح هر شرکت نیز عبارتند از اندازه شرکت، نوسان پذیری^۱ فروش، نوسان پذیری جریان های نقدی^۲، فراوانی وقوع زیان و فرصت های سرمایه گذاری پیش روی شرکت. دوره زمانی تحقیق برای شرکت های ایرانی برابر با ۱۳۷۹ تا ۱۳۹۰ و برای شرکت های خارجی برابر با ۱۹۹۲-۲۰۰۳ میلادی بوده است. نتایج ما به صورت کلی حاکی وجود از رابطه مستقیم بین کیفیت سود و اندازه شرکت های ایرانی و فرصت های سرمایه گذاری بوده و نشان دهنده رابطه معکوس بین نوسان پذیری جریان نقدی عملیاتی و کیفیت سود بوده است. همچنین ما به این نتیجه رسیدیم که در ایران در طی سال های مورد مطالعه عامل نوسان پذیری جریان های نقدی نسبت به سایر کشورها از اهمیت و تأثیرگذاری کمتری بر روی کیفیت سود حسابداری برخوردار بوده است.

کلمات کلیدی: کیفیت سود، شاخص جامع کیفیت سود، مشخصه های شرکت، مقایسه تطبیقی

برخی کارشناسان رکود روبه افزایش بازارهای سرمایه سراسر جهان در ابتدای دهه ی اول قرن بیست و یکم را به عدم وجود شفافیت و کیفیت اطلاعات حسابداری نسبت می دهند. یکی از عمده ترین نگرانی های سرمایه گذاران این است که روز به روز از محتوای اطلاعاتی ارقام حسابداری، به خصوص سودهای گزارش شده، کاسته شود. در واقع، کیفیت سود از مباحثی است که نه تنها در مجامع دانشگاهی بسیار پرطرفدار و بحث برانگیز است، بلکه سرمایه گذاران، تحلیل گران، قانون گذاران و رسانه های جمعی مالی نیز علاقه ی خاصی به آن نشان داده اند. با توجه به نقش کلیدی کیفیت سود در افزایش محتوای اطلاعاتی صورت های مالی برای سرمایه گذاران و مقررات گذاران و نظارت کنندگان، باید این قلم خاص را به صورتی جامع ارزیابی شود. از طرفی باز شدن دروازه های بازار سرمایه ایران به روی سرمایه های خارجی یکی از آرزوها و اهداف دیرینه جامعه اقتصادی ایران است. برای تحقق این مهم باید وضعیت موجود محتوای اطلاعاتی ارقام حسابداری و به ویژه سود حسابداری را در مقایسه با سایر کشورها مورد مقایسه و بررسی قرار داد. ما در این مطالعه به مقایسه وضعیت کیفیت سود حسابداری در ایران و جامعه بین المللی (۳۸ کشور) خواهیم پرداخت.

بیان مساله ی تحقیق

رسوایی های مالی در ایالات متحده آمریکا و اروپا نشان داد که حتی در کشورهایی با نهادهای مقررات گذاری قوی و بازارهای مالی توسعه یافته نیز شرکت ها می توانند با استفاده از اقلام و صورت های مالی حسابداری بی کیفیت برای مدت زیادی دور از چشم سایرین به تخلف هایی بپردازند. علاوه بر این، شرکت های مستقر در کشورهایی با مقررات گذاری نه چندان قوی هم دارای سازوکارهای در دسترسی هستند که می توانند با استفاده از آنها بهتر از نهادهای ضعیف عمل کنند و به صورت داوطلبانه تعهد خود به گزارشگری مالی با کیفیت بالاتر را اثبات نمایند.^{۲۰}

کیفیت سود همواره یکی از مهم ترین حوزه های تئوری حسابداری و استاندارد گذاری بوده است. کیفیت سود باید به نحوی اندازه گیری شود که تمامی شاخص های کیفیت سود در آن گنجانده شود و اگر این هدف برآورده نشود، کیفیت سود به شکل همه جانبه بررسی نخواهد شد و نمی تواند وضعیت کیفیت سود را اندازه گیری و تصویر مناسبی از آن ارائه کند.

همچنین باید عوامل مؤثر بر کیفیت سود به نحوی مورد ارزیابی قرار بگیرند معیار حاصله از عینیت و قابلیت تأیید مناسبی برخوردار باشد تا تایج بدست آمده مبتنی بر معیارهای آماری و عملی باشد. همچنین برای مشخص کردن وضعیت فعلی بازار سرمایه ی ایران از نظر کیفیت سود و همچنین یافتن راهکارهای مناسب برای بهبود این وضعیت باید بینش بدست آمده از مطالعه وضعیت بازار سرمایه ی ایران را در مقایسه با جامعه بین الملل به بوته ی آزمایش نهاد. برای رفع مشکلات مزبور به طرق زیر متوسل شده ایم؛ به صورت کلی این تحقیق به دنبال آن است که: ۱- آیا رابطه معناداری بین خصوصیت های شرکت ها و کیفیت سود گزارش شده آنها وجود دارد؟ و ۲- اینکه وضعیت کیفیت سود ایران در مقایسه با سایر کشورهای جهان به چه صورت و کیفیتی است؟

اگرچه مطالعات انجام شده در سطح کشورها بینش های با ارزشی را در مورد تأثیرات عوامل نهادی در کیفیت سود بدست می دهند، اما این تحقیقات نمی توانند تمام مطالب مربوط به کیفیت سود در سطح واحد تجاری (شرکت) را توضیح دهند. موارد فوق الذکر می تواند نه تنها بین کشورها، بلکه بین شرکت های فعال در یک کشور نیز بشدت متغیر باشد.

ما در این مطالعه به بررسی تفاوت های سیستماتیک در بین کیفیت سود شرکت های ایرانی و ۳۹ کشور (۲۲ کشور توسعه یافته و ۱۷ بازار نوظهور) می پردازیم. کیفیت سود یک مفهوم چندبعدی است و اندازه گیری آن مشکل است. ما برای اینکه اثرات خطای بالقوه در اندازه گیری را کاهش دهیم، دست به محاسبه یک معیار سود کل زده ایم که با استفاده هفت خصوصیت سود توسعه یافته است: کیفیت ارقام تعهدی، پایایی سود، قابلیت پیش بینی، همواری سود، میزان مربوط بودن، به موقع بودن و محافظه کاری ارائه ی سود.

ضرورت انجام و جنبه نوبودن تحقیق

اگرچه تحقیقات بسیار زیادی در مورد کیفیت سود حسابداری در کشور ما انجام شده اند، اما همه این تحقیقات به تنها یک یا چند بعد از کیفیت سود حسابداری پرداخته اند (مثل: [1]، [6]، [7]، [4])؛ و بنابراین در ارائه تصویری جامع از کیفیت سود در ایران و در میان شرکت های پذیرفته شده در بورس ارواق بهادر تهران ناکام مانده اند. این تحقیق در صدد آن است که بتواند با استفاده از یک شاخص جامع و کامل به انجام این مهم کمک کرده و خلأ موجود در فضای تصمیم گیری و سیاست گذاری حسابداری و مدیریت سرمایه گذاری موجود را برطرف نماید. همچنین برای کاربردی تر بودن نتایج حاصله باید عوامل مؤثر بر سود شرکتهای ایرانی را عوامل مشابه در شرکت های فعال در کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه مورد مقایسه قرار داد.

ما برای پر کردن خلأ موجود در ادبیات تحقیقی کیفیت سود در ایران؛ مقایسه عوامل مؤثر بر کیفیت سود شرکت های ایرانی، سطح تأثیر گذاری و ترتیب تأثیر گذاری آنها با عوامل مشابه در مورد شرکت های فعال در سایر کشورها و جامعه بین الملل را در دستور کار خود قرار داده ایم.

تحقیق ما می تواند نقطه نظرات مفیدی را درباره همگرایی استانداردها و رویه عمل های مربوط به حاکمیت شرکتی بین ایران و سایر کشورها بدست دهد. در واقع، اطلاعات حسابداری مالی یکی از مؤلفه کلیدی پروسه ی حاکمیت شرکتی است (15). برای مثال؛ حسابداری محافظه کارانه و به موقع می تواند مشکلات نمایندگی حاصل از عدم تقارن اطلاعاتی موجود بین شرکت و سرمایه گذاران را کاهش دهد (11). کاناو همکاران وداجی و همکاران (۲۰۰۷) پیشنهاد می کنند که عوامل نهادی منبع اصلی تغییرات در حاکمیت شرکت و شفافیت در سطح شرکت هستند، که نشان دهنده ی نقش مکمل بین نوع کشور و حاکمیت شرکت سطح واحد تجاری است، و محدودیت همگرایی در رژیم های حاکمیت شرکتی را خاطر نشان می سازد. سایر مطالعات دریافته اند که حاکمیت و شفافیت در سطح شرکت بهتر منجر به افزایش ارزش و عملکرد شرکت می شوند (22). نتایج ما پیشنهاد می کنند که ویژگی های شرکت نقشی کلیدی در تشریح کیفیت سود سطح شرکت دارند و درجه ای از جانشینی بین کیفیت سود و کیفیت محیط یک کشور وجود دارد.

مبانی نظری و پیشینه ی تحقیق

برخی پژوهش های بین المللی میزان رابطه بین ویژگی های کشوری و خصوصیت های سود را مورد بررسی قرار داده اند و به این نتیجه رسیده اند که تفاوت های قابل توجهی بین خصوصیت های سود کشورهای مختلف وجود دارد. مشخصه های سود شامل این موارد می شوند: میزان مربوط بودن سود (10)؛ کیفیت ارقام تعهدی (16)؛ به موقع بودن سود (11؛ 37)؛ میزان محافظه کاری در ارائه ی سود (38) و هموار بودن سود (31).

در ادبیات موضوعی بین المللی؛ تعداد محدودی از مطالعات وجود دارند که به بررسی جامع نقش خصوصیت های شرکت بر کیفیت سود پرداخته باشند. مطالعات هاو و همکاران (۲۰۰۴) و بورگستاهلر^۳ و همکاران ۲۰۰۶ استثناء هایی در مورد عدم وجود مطالعات کافی در این زمینه هستند که به بررسی محتوای اطلاعاتی مدیریت سودهای سطح شرکت ها پرداخته اند. مطالعات گاسن و

همکاران (۲۰۰۶) نیز به مطالعه محافظه کارانه بودن سودهای سطح شرکت پرداخته است. فن و ونگ^۴ (۲۰۰۲) به محتوای اطلاعاتی سودهای سطح شرکت بصورت بین المللی پرداخته است.

سهامداران که مهم ترین گروه کاربران اطلاعات صورت های مالی هستند منافع خود را در اطلاعات سود جستجو می کنند. سیگال^۵ (۱۹۷۹) (۴۳) معتقد است ارقام سود باید صداقت، قابلیت اطمینان و قابلیت پیش بینی داشته باشند. صداقت یعنی باید به دور از هر گونه پیش داوری و دستکاری برنامه ریزی شده برای مطلوب نشان دادن وضعیت بنگاه اقتصادی باشند و قابلیت اطمینان نیز یعنی اینکه ارقام سودهای گزارش شده باید ارزیابی درستی از قدرت سودآوری شرکت ارائه دهند و نیز بتوان از طریق آنها روند سودآوری آینده را پیش بینی نمود.

در سال های اخیر و به ویژه در نتیجه رسوایی های مالی اخیر، توجه روز افزونی به موضوع کیفیت سود شده است. کیفیت سود مفهومی است که دارای جنبه های متفاوتی است. روساین^۶ (۱۹۹۹) سودی را با کیفیت تر می داند که پایدارتر باشد. از دید ریچاردسون و همکاران^۷ (۲۰۰۱) (۳۹) کیفیت سود درجه ثبات عملکرد عایدات در دوره ی آینده است. تعریف بنیش و وارگاس^۸ (۲۰۰۲) (۱۳) از کیفیت سود احتمال پایداری عایدات جاری در آینده است. پنمن و ژانگ^۹ (۲۰۰۲) (۳۶) کیفیت سود را توانایی سود در نشان دادن عایدات آینده تعریف می کنند.

اسکیپر و وینسنت^{۱۰} (۲۰۰۳) (۴۱) کیفیت سود را مرتبط با سود مورد نظر هیکنس می دانند، یعنی از دید آنان کیفیت سود حدی از صداقت است که عایدات گزارش شده در گزارش سود مورد نظر هیکنس را نشان دهد. از دیدگاه هاج^{۱۱} (۲۰۰۳) (۲۹) کیفیت سود درجه تفاوت سود خالص گزارش شده از عایدات واقعی است. تعریف میخائیل و همکاران^{۱۲} (۲۰۰۳) (۳۵) از کیفیت سود نیز درجه ارتباط عایدات گذشته ی یک شرکت با جریان نقدی آینده آن است.

وایت^{۱۳} (۲۰۰۳) (۴۵) کیفیت سود را میزان محافظه کاری اعمال شده در سود گزارش شده می داند. کرسکن و ملوماد^{۱۴} (۲۰۰۴) (۳۴) سود با کیفیت را سودی می دانند که به ارزش شرکت در بلندمدت نزدیک تر باشد و حاوی محتوای اطلاعاتی بیش تر باشد. اسکولر^{۱۵} (۲۰۰۴) (۴۲) کیفیت سود را به شکل رابطه ی بین ارقام تعهدی و جریان های نقدی تعریف می کند.

اسلوان^{۱۶} (۱۹۹۶) در تحقیق خود نشان داد عملکرد سودآوری قابل انتساب به جزء تعهدی سود کمتر از بخش قابل انتساب به جزء نقدی است. یافته های پنمن و ژانگ (۲۰۰۲) بیان گر این است که حسابداری محافظه کارانه، منجر به کیفیت سود می شود. ریچاردسون (۲۰۰۱) به این نتیجه رسید که اطلاعات ارقام تعهدی در زمینه کیفیت سود در یک بخش خاص از ارقام تعهدی (مثلا ارقام تعهدی جاری) متمرکز نیست. زای^{۱۷} (۲۰۰۱) نشان داد ارقام تعهدی غیرعادی نسبت به ارقام تعهدی عادی ثبات کمتری دارند و خود ارقام تعهدی عادی هم نسبت به جریان های نقدی عملیاتی ثبات کمتری دارند. فرانسیس و همکاران^{۱۸} (۲۰۰۳) (۲۴) شواهدی ارائه کردند که بیان گر رابطه ی مثبت بین آثار قیمت گذاری الگوهای سودآوری و کیفیت سود است. ریچاردسون (۲۰۰۳) به بررسی رابطه ی بین فروش استقراری سهام و کیفیت سود پرداخت. وی به این نتیجه رسید افرادی که مبادرت به فروش استقراری سهام می کنند از اطلاعات ارقام تعهدی در مورد سود آینده استفاده چندانی نمی کنند. افزون بر این، فروش استقراری سهام در شرکت های با ارقام تعهدی زیاد پرهزینه است. چان و همکاران^{۱۹} (۲۰۰۴) (۱۸) رابطه ی محتوای اطلاعاتی کیفیت سود را با بازده آینده سهام بررسی کردند و به این نتیجه رسیدند که میان ارقام تعهدی و بازده آینده سهام رابطه ی منفی وجود دارد. فرانسیس و همکاران (۲۰۰۵) (۲۳) به این نتیجه رسیدند که کیفیت ارقام تعهدی بر هزینه ی تامین مالی اثر می گذارد. افزون بر این، هزینه ی سرمایه شرکت های دارای ارقام تعهدی با کیفیت پایین، بیش تر است.

هانلون^{۲۰} (۲۰۰۵)^(۲۷) رابطه‌ی بین مالیات و کیفیت سود را بررسی کرد و به این نتیجه رسید که ثبات ارقام تعهدی و جریان‌های نقدی برای شرکت‌های دارای تفاوت زیاد بین دفاتر و اظهارنامه‌های مالیاتی، کمتر است.

بال و شیواکومار^{۲۱} (۲۰۰۵) در تحقیق خود به این نتیجه رسیدند که شرکت‌های غیربورسی به دلیل وجود تقاضای کمتر برای گزارش‌های مالی، کیفیت سود پایین‌تری نسبت به شرکت‌های بورسی دارند. احمد^{۲۲} (۲۰۰۴)^(۹) در تحقیق خود به این نتیجه رسید که کیفیت سود با واکنش بازار رابطه‌ی معنادار و معکوس دارد. گش و همکاران^{۲۳} (۲۰۰۴)^(۲۵) کیفیت سود و ضریب واکنش سود را، هنگام افزایش با ثبات سود و فروش بررسی کردند. نتایج تحقیق آنان نشان داد، شرکت‌های دارای رشد سود توام با افزایش فروش، از کیفیت سود و ضریب واکنش سود بالاتری نسبت به شرکت‌های دارای رشد سود توام با کاهش هزینه برخوردار هستند. پنمن و ژانگ^(۲۰۰۳) در مطالعه‌ی خود عوامل موثر بر کاهش کیفیت سود را در سال‌های پس از ۱۹۹۰ میلادی بررسی کردند. در این تحقیق برای ارزیابی کیفیت سود، از دو معیار ارقام تعهدی اختیاری و ضریب واکنش سود استفاده شده است. نتایج نشان داد افزایش معنی‌دار دامنه‌ی ارقام تعهدی اختیاری و کاهش معنی‌دار ضریب واکنش سود، نشان دهنده‌ی کاهش کیفیت سود در طول دوره‌ی مورد بررسی است.

لوگی^{۲۴} (۲۰۰۴)^(۳۳) در تحقیق خود کیفیت سود را با توجه به چارچوب مفهومی هیات تدوین استانداردهای حسابداری مالی آزمون کرد و به این نتیجه رسید که کیفیت سود شرکت‌ها هنگامی که میزان مالکیت نهادی در آنها افزایش یابد، بهبود خواهد یافت. در این صورت ارقام تشکیل دهنده‌ی سود شرکت‌ها از مربوط بودن و قابلیت اتکای بالاتری برخوردار خواهند بود. اسکیر و وینسنت^(۲۰۰۳) در تحقیق خود به بررسی معیارهای ارزیابی کیفیت سود پرداختند و نشان دادند که کیفیت سود علاوه بر معیارهای متداول به نوع و میزان قراردادهای منعقد بر اساس اطلاعات حسابداری نیز بستگی دارد. چان و همکاران^(۲۰۰۶)^(۱۸) رابطه ارقام تعهدی (تفاوت بین سود و جریان‌های نقدی) را با بازده آینده سهام بررسی کردند و نشان دادند که شرکت‌های با ارقام تعهدی زیاد در دوره‌ی بعد از گزارش‌گری اطلاعات مالی، بازده سهام آنها کاهش می‌یابد. یک تفسیر از این نتایج این است که شرکت‌ها با کیفیت سود پایین (یعنی شرکت‌هایی که ارقام تعهدی بالایی دارند) در دوره‌ی پس از گزارش‌گری سود، دچار افت بازدهی می‌شوند، زیرا سرمایه‌گذاران به مساله کیفیت سود پایین شرکت‌ها پی می‌برند و قیمت سهام را متناسب با آن تعدیل می‌کنند.

باروا^{۲۵} (۲۰۰۶)^(۱۴) در مطالعه‌ی خود معیارهای اندازه‌گیری کیفیت سود را، با استفاده از ویژگی‌های کیفی اطلاعات مالی مندرج در چارچوب نظری هیات تدوین استانداردهای حسابداری مالی، بررسی کرده است. نتایج حاصل از بررسی اجزای هر یک از ابعاد کیفیت سود نشان داد، شرکت‌هایی با مربوط بودن و قابلیت اتکای بالای سود در مقایسه با شرکت‌هایی که مربوط بودن و قابلیت اتکای سود آنها پایین است، ضریب واکنش سود و قدرت توضیحی رگرسیون قیمت - سود بالاتری دارند.

خواجه‌وی و ناظمی^(۱۳۸۴)^(۳) ارتباط بین کیفیت سود و بازده سهام را با تاکید بر نقش ارقام تعهدی بررسی کردند. بر اساس یافته‌های تحقیق میانگین بازده سهام شرکت‌ها، تحت تاثیر میزان ارقام تعهدی و اجزای مربوط به آن قرار نمی‌گیرند. نوروش و مجیدی^(۱۳۸۴)^(۷) در تحقیقی رابطه‌ی کیفیت سود و هزینه‌ی سرمایه را در شرکت‌های بورسی ایران بررسی کردند. نتایج تحقیق نشان داد که در دوره‌ی مورد آزمون (۱۳۸۲-۱۳۷۸) به استثنای سال ۱۳۷۹ رابطه‌ی معکوسی بین کیفیت سود و هزینه‌ی سرمایه وجود دارد. ثقفی و کردستانی^(۱۳۸۳)^(۱۱) به بررسی رابطه‌ی بین کیفیت سود و واکنش بازار به تغییرات سود نقدی پرداخته‌اند. نتایج تحقیق نشان داد سرمایه‌گذاران در بورس اوراق بهادار تهران هنگام واکنش به تغییرات سود نقدی، کیفیت سود شرکت‌ها را در نظر نمی‌گیرند.

کیفیت سود یک مفهوم چندبعدی است و اندازه گیری آن مشکل است. به منظور کاهش اثرات خطای بالقوه در اندازه گیری، یک معیار کلی از سود محاسبه گردید که با استفاده هفت خصوصیت سود ایجاد شده است: کیفیت اقلام تعهدی، پایایی سود، قابلیت پیش بینی، همواری سود، میزان مربوط بودن، به موقع بودن و میزان اعمال محافظه کاری در محاسبه سود. روش کلی تجزیه تحلیل مورد استفاده در این تحقیق نیز از کلاس آنالیزهای پنلی است. از آنجایی که ما از اطلاعات مربوط به چندین دوره ی زمانی متوالی بهره می جویم بنابراین، روش رگرسیون مقطعی را مورد استفاده قرار می دهیم.

در تحقیق ما بهنگام اعمال رگرسیون های مقطعی^{۲۶} (عرضی)؛ رتبه بندی کیفیت سود کل بر روی متغیرهای سطح شرکت و متغیرهای سطح کشور که از بابت اثرات صنعتی ثابت کنترل می شوند. همچنین از مجموعه ای از ویژگی های شرکت استفاده شده است که ارتباط آنها با کیفیت سود در تحقیقات قبلی اثبات شده است ((۲۰) و (۲۳)): اندازه شرکت، میزان تغییرپذیری (نوسان پذیری) فروش، میزان تغییر پذیری (نوسان پذیری) جریان های نقدی حاصل از عملیات و فراوانی وقوع سود های منفی، فرصت های سرمایه گذاری.

هدف اصلی ما، تبیین و مشخص کردن رابطه موجود بین خصوصیت های شرکتی و کیفیت سود در صنایع مختلف است. در این تحقیق از هفت مشخصه اندازه گیری کیفیت سود استفاده شده است و متغیرهایی همچون اندازه شرکت، نوسان پذیری^{۲۷} فروش، نوسان پذیری جریان های نقدی^{۲۸}، فراوانی وقوع زیان و فرصت های سرمایه گذاری پیش روی شرکت نیز به عنوان متغیرهای مستقل مدل مورد استفاده قرار گرفته اند.

نمونه و داده ها

نمونه مورد بررسی از میان شرکت های فعال در بازار بورس تهران و به صورت کاملاً تصادفی انتخاب شده اند. البته شرکت هایی در زمره ی جامعه آماری قرار گرفته اند که صورت های مالی آنها برای دوره های مالی ۱۳۷۹ تا ۱۳۹۰ در دسترس بوده است. شاید با این قید بتوان به جامعه آماری این تحقیق تحت عنوان شرکت های منتخب از بورس ارواق بهادار تهران اشاره کرد. تعداد نمونه ی انتخابی تحقیق، ۳۵ شرکت است که با استفاده از فرمول کوکران محاسبه شده است و سطح آلفا نیز در این فرمول برابر با ۰/۱۲ در نظر گرفته شده است که محاسبه آن در ذیل قابل مشاهده است.

$$\frac{140 \times 1.96^2 \times 0.6 \times 0.4}{140 \times 0.05^2 \times 0.6 \times 0.4} = 35$$

در فرمول فوق، حداکثر اشتباه مجاز $d = 0.05$ ، ضریب اطمینان ۰/۹۸، $t = 1.96$ و $n = 140$ در نظر گرفته می شود. مقدار $p = 0.6$ در نظر گرفته می شود. تعداد ۱۴۰ در فرمول فوق از این بابت به عنوان حجم جامعه در فرمول فوق ذکر شده است که شرکت هایی شرایط استفاده در این تحقیق را احراز می کردند که صورت های مالی آنها برای دوره های مالی ۱۳۷۹ تا ۱۳۹۰ در دسترس باشند.

شرکت های نمونه بکار گرفته شده در این تحقیق به صورت کاملاً تصادفی و با استفاده از پنل انتخاب موارد نرم افزار SPSS انتخاب شده اند. انتخاب شدن شرکتهایی از صنایع و با مشخصه های کاملاً گوناگون مؤید تصادفی بودن نمونه انتخابی است.

کیفیت سود یک مفهوم چند بعدی است. برای مثال، از نقطه نظر ارزشگذاری؛ یک رقم سود با کیفیت بالا رقمی است که: نتایج عملکرد عملیاتی جاری شرکت را به صورت دقیقی منعکس نماید، شاخص خوبی از عملکرد آتی شرکت باشد، و نهایتاً معیار جامع مفیدی در جهت ارزیابی ارزش شرکت باشد. در این تحقیق از چندین خصوصیت سود استفاده شده است که در مطالعات قبلی به عنوان خصوصیات مرتبط با کیفیت سود مشخص شده بودند. اولین معیار مبتنی بر رابطه بین موارد تعهدی و جریانهای نقدی است که کیفیت ارقام تعهدی نام دارد. سه معیار بعدی مبتنی بر ویژگی سری زمانی سود هستند: پایایی سودها، قابل پیش بینی بودن سودها و هموار بودن سود. پنجمین معیار ما میزان مربوط بودن سود است که در صدد اندازه گیری مفید بودن سود در تصمیمات است و به صورت تلفیقی از دو کیفیت مطلوب سود تعریف می شود: مربوط بودن و قابلیت اتکاء. نهایتاً دو معیار آخر عبارتند از: به موقع بودن سود و میزان محافظه کاری سود که به منظور سنجش غرابت سود حسابداری با سود اقتصادی به کار گرفته می شوند (سود اقتصادی از طریق بازده سهام اندازه گیری می شود).

هفت خصوصیت سود در غالب دو گروه قرار داده شده اند که عبارتند از: خصوصیات مبتنی بر ارقام حسابداری و خصوصیات مبتنی بر آیت های بازار (۲۰). خصوصیات مبتنی بر حسابداری شامل کیفیت ارقام تعهدی، پایایی، قابلیت پیش بینی و همواری می شود. این خصوصیت ها تنها از طریق اطلاعات حسابداری اندازه گیری می شوند و فرض بر این است که: نقش سود عبارت است از تخصیص صحیح جریان های نقدی به دوره های زمانی؛ و این تخصیص با استفاده از ارقام تعهدی صورت می گیرد. لذا سودهای با کیفیت سودهایی هستند که در تخصیص جریان های نقدی به صورت مؤثرتری عمل کنند.

خصوصیت های مبتنی بر بازار شامل میزان مربوط بودن، به موقع بودن و محافظه کاری می شود. این خصوصیات با استفاده از داده های حسابداری و بازار اندازه گیری می شود و فرض می شود: کارکرد سود عبارت از انعکاس آن سود اقتصادی است که بازده های سهام نمایانگر آن باشد. بنابراین، سودهایی با کیفیت تر هستند که به بازده های سهام نزدیک تر باشند.

تمامی معیار ها با پیروی از فرانسیس و همکاران (۲۰۰۴) انتخاب شده و توسعه یافته اند. ما این مفهوم را پذیرفته ایم که مقادیر بالاتر مربوط به هر یک از معیارها نشانگر کیفیت پایین تر سود بر حسب آن خصوصیت است. در نتیجه ما برای پایایی، ارزش مربوط بودن، به موقع بودن و محافظه کاری؛ از علامت منفی استفاده کرده ایم.

کیفیت ارقام تعهدی. پژوهش های قبلی مشخص کرده اند که ارقام تعهدی دارای محتوای اطلاعاتی تفاضلی در مورد جریان های نقدی و معیاری برتر از عملکرد شرکت است و شاخص پیش بینی کننده ی خوبی از سودهای آتی به شمار می رود... فرانسیس و همکاران (۲۰۰۴) شواهد تجربی را مبنی بر این فراهم می کند که کیفیت ارقام تعهدی؛ در مقایسه با پایایی، قابلیت پیش بینی، همواری، ارزش مربوط بودن، به موقع بودن و محافظه کاری سود، مهم ترین خصوصیت سود محسوب می شود.

ارقام تعهدی بیانگر برآوردی از جریان های نقدی آتی هستند. مقایسه ارقام تعهدی با تحقق جریان نقدی این امکان را به ما می دهد تا کیفیت ارقام تعهدی و سود را ارزیابی نماییم. بنابراین، کیفیت ارقام تعهدی و سودها تابع معکوسی از دقت این برآوردها هستند. دقت این تخمین ها مبتنی بر عدم قطعیت محیطی، مدل تجاری یک شرکت و مقاصد و تخصیص های مدیریت هستند. برای مثال، در برخی شرکت ها تراکنش ها مستلزم زمان زیادی هستند تا کامل شوند یا اینکه نسبت به سایر واحدهای تجاری نیازمند قضاوت و تخمین های پیچیده تری هستند.

معیار کیفیت اقلام تعهدی مورد استفاده ما بر گرفته از مدل دکو و دیچف (۲۰۰۲) است که به مدل DD نیز مشهور است. مدل DD مبتنی بر این مفهوم است که تغییرات سرمایه در جریان در قالب شناخت جریان های نقدی به تصویر کشیده می شود. در این حالت، تطابق پایین بدین معنی است که کیفیت اقلام تعهدی نیز پایین است. بنابراین ما سرمایه در گردش را به صورت رگرسیون جریان نقدی حاصل از عملیات در دوره قبلی، دوره فعلی و دوره آتی به در نظر می گیریم:

$$WCA_{i,t} = \beta_{0,i} + \beta_{1,i}CFO_{i,t-1} + \beta_{2,i}CFO_{i,t} + \beta_{3,i}CFO_{i,t+1} + v_{i,t}$$

در این فرمول $WCA_{i,t}$ برابر با سرمایه در گردش تعهدی شرکت i در سال t و $CFO_{i,t}$ نیز برابر با جریان نقدی حاصل از عملیات شرکت i در سال t است. تمامی متغیرها بواسطه ی دارایی کل در ابتدای دوره مقیاس بندی شده اند. سرمایه در گردش تعهدی در سال t برابر است با:

$$WCA_{i,t} = \Delta CA_{i,t} - \Delta CL_{i,t} - \Delta Cash_{i,t} + \Delta Debt_{i,t}$$

در این فرمول $\Delta CA_{i,t}$ برابر با تغییر در دارایی های جاری شرکت i در بین سال $t-1$ و سال t است؛ $\Delta CL_{i,t}$ برابر با تغییر در بدهی های جاری شرکت i در بین سالهای $t-1$ و t می باشد. $\Delta Cash_{i,t}$ برابر با تغییر در وجه نقد شرکت i در بین سالهای t و $t-1$ است؛ و نهایتاً $\Delta Debt_{i,t}$ برابر با تغییرات در بدهی در بین سال های جاری بین سال های $t-1$ و t می باشد. جریان نقدی حاصل از عملیات در سال t برابر است با:

$$CFO_{i,t} = NIBE_{i,t} - (\Delta CA_{i,t} - \Delta CL_{i,t} - \Delta Cash_{i,t} + \Delta Debt_{i,t} - Dep_{i,t})$$

که در این فرمول؛ $NIBE_{i,t}$ برابر است با سود خالص شرکت i قبل از اقلام غیر عادی در سال t و $Dep_{i,t}$ نیز برابر با هزینه استهلاک شرکت i در سال t است. پس از تخمین معادله شماره (۱) برای هر یک از شرکت های i ، معیار کیفیت اقلام تعهدی به صورت انحراف معیار اقلام باقیمانده محاسبه می شود:

$$AQ_i = \sigma(v_{i,t})$$

هرچقدر مقدار AQ بالاتر باشد؛ کیفیت اقلام تعهدی سود پایین تر است زیرا نوسان کمتر در اقلام تعهدی جاری به این صورت توضیح داده می شود که بین سود نقدی و سود تعهدی تطابق وجود دارد. پایایی سود: برای محاسبه پایایی سود؛ معادله زیر را برای هر یک از شرکت ها محاسبه می شود:

$$(5) \quad E_{i,t} = \mu_{0,i} + \mu_{1,i}E_{i,t-1} + U_{i,t}$$

در این فرمول $E_{i,t}$ برابر با سود خالص شرکت i قبل از اقلام غیر عادی در سال t است که تقسیم بر میانگین موزون تعداد سهام شرکت در سال مزبور شده است. با پیروی از تحقیق لوو و علی زاروین (۱۹۹۲)؛ معیار مورد استفاده برای پایایی سود از معادله شماره ۵ و به صورت ضریب شیب رگرسیون استخراج می شود:

$$PERS_i = -\mu_{1,i}$$

هرچه مقدار PERS برای شرکتی بالاتر باشد، این بدین معنی است که سطح پایایی سود پایین است و گذرایی آن بیشتر است. از آنجایی که سودهای پایا بادوام تر هستند، بنابراین پایایی بیشتر به معنای کیفیت بالاتر سود است. قابلیت پیش بینی سود: لیپ^{۲۹} (۱۹۹۰)^(۳۲) معیاری از قابلیت پیش بینی سود ارائه می دهد که براساس واریانس شوک های سود تعریف می شود، در این مقیاس هرچه واریانس (پراکنش) بالاتر باشد یعنی سود از قابلیت پیش بینی کمتری برخوردار است. ما معیار قابلیت پیش بینی خود را از معادله (۵) و به صورت جذر واریانس خطای برآوردی استخراج می نمایم:

$$(V) \quad PRED_i = [\sigma^2(v_{i,t})]^{1/2}$$

هرچه مقدار PRED در معادله (V) بالاتر باشد؛ قابلیت پیش بینی سود نیز پایین تر است. سود با قابلیت پیش بینی بالاتر به عنوان سود با کیفیت تر در نظر گرفته می شود. می دانیم که PERS به هر دو مورد سطح سود ها و تغییر پذیری سری های نوآوری مربوط است، اما PRED تنها به میزان تغییرپذیری سری های نوآوری مربوط است. همواری سود^{۳۰}: میزان همواری سود به صورت نسبت سطح انحراف معیار سود های شرکت به انحراف معیار جریان های نقدی عملیاتی اندازه گیری می شود:

$$SMOOTH_i = \sigma(NIBE_{i,t}) / \sigma(CFO_{i,t})$$

در این فرمول؛ $NIBE_{i,t}$ و $CFO_{i,t}$ قبلاً شرح داده شده اند، و بر اساس دارایی ها در ابتدای سال t هم مقیاس شده اند. هنکوک و همکاران (۲۰۰۵)^(۲۸) از این معیار در تحقیق خود در مورد مدیریت سود در سطح کشوری استفاده نموده اند. در مقدار فوق؛ مقادیر کمتر از یک نشان دهنده تغییرپذیری بالاتر جریان های نقدی عملیاتی نسبت به سودها است، که نشان دهنده ی استفاده از ارقام تعهدی به منظور هموارسازی سود است. مقادیر بالاتر SMOOTH منعکس کننده میزان همواری پایین تر در سود است. معمولاً همواری سود به عنوان یک خصوصیت مطلوب در نظر گرفته می شود. تحلیل گران مالی و سرمایه گذاران تغییر پذیری (نوسان پذیری) سود را به عنوان یک شاخص نامطلوب از کیفیت پایین سود در نظر می گیرند. البته همواری سود نتیجه ی طبیعی حسابداری تعهدی است. حسابداری تعهدی این امکان را ایجاد می کند که تراکنش های اقتصادی واقعی به نحو بهتری ثبت شوند (۲۰) و بنابراین امکان بهبود کیفیت سودها را نیز ایجاد می نمایند.

اما در هر حال، استفاده از حسابداری تعهدی مستلزم قضاوت و برآوردهای مدیریتی است که ممکن است منجر به خطای اندازه گیری شود. علاوه بر این، ممکن است مدیران از ارقام تعهدی به صورت فرصت طلبانه ای استفاده کنند و سود را دستکاری کنند. محاصل توازن این اثرات متضاد در ادبیات مربوط به مدیریت سود بررسی می شود و خارج از حوصله این مقاله است. برای اهداف مقاله ی پیش رو فرض می شود که همواری سود یک خصوصیت مطلوب از سود است و بنابراین همواری کمتر به معنای کیفیت پایین تر سود است.

میزان مربوط بودن^{۳۱}. مطابق پژوهش های قبلی (۲۳)؛ در این تحقیق نیز میزان مربوط بودن به صورت قدرت توضیح دهی این رگرسیون اندازه گیری می شود:

$$(9) \quad RET_{i,t} = \lambda_{0,i} + \lambda_{1,i} EARN_{i,t} + \lambda_{2,i} \Delta EARN_{i,t} + V_{i,t}$$

در این فرمول $RET_{i,t}$ برابر با بازده ۱۵ ماهه ی شرکت I منتهی به سه ماه بعد از انتهای سال مالی t است؛ $EARN_{i,t}$ برابر با سود خالص شرکت I قبل از ارقام غیر عادی در سال t است که بواسطه ی ارزش بازار شرکت در ابتدای سال t هم مقیاس شده است؛ و نهایتاً $\Delta EARN_{i,t}$ برابر با تغییر در سود خالص شرکت I قبل از ارقام غیر عادی بین سال های t-1 و t است، که بواسطه ی ارزش بازار شرکت در ابتدای سال t هم مقیاس شده است.

در ادامه معادله (۹) برای هر یک از شرکت های برآورد می شود و قدرت توضیح دهندگی رگرسیون بدین صورت محاسبه

می شود:

$$RELEV_i = -R_{i,\beta q(i)}^2$$

مقادیر بالاتر RELEV نشان دهنده پایین تر بودن مقدار مربوط بودن سود ها هستند و بنابراین منعکس کننده کیفیت پایین تر سود ها می باشد. مقدر مربوط بودن سودها (که همان توانایی سودها به منظور توضیح تغییرات در بازده ها یا قیمت ها است) یک خصوصیت مطلوب به شمار می رود زیرا معمولا به عنوان یک معیار مستقیم از مفید بودن سودها در فرایند سرمایه گذاری در نظر گرفته می شود.

به موقع بودن سود: معیار مورد استفاده در تحقیق برای به موقع بودن سود و میزان محافظه کاری سود با استفاده از این رگرسیون محاسبه می شود:

$$(11) \quad EARN_{i,t} = \varphi_{.,i} + \varphi_{v,i} NEG_{i,t} + \varphi_{r,i} RET_{i,t} + \varphi_{r,i} NEG_{i,t} RET_{i,t} + \eta_{i,t}$$

که در این فرمول $NEG_{i,t}$ یک متغیر تصنعی است که اگر $RET_{i,t} < 0$ مقدار آن برابر با یک خواهد و در غیر این صورت برابر با صفر خواهد بود. سایر متغیرها در این فرمول ها قبل شرح داده شده اند. معادله (11) برای هر یک از شرکت ها برآورد خواهد شد. طبق پژوهش های قبلی (11) به موقع بودن سود نیز بدین صورت اندازه گیری می شود:

$$TIMEL_i = -R_{i,eq}^{(11)}$$

هرچه مقدار TIMEL بیشتر باشد؛ این بدین معنی است که به موقع بودن سود کمتر است و کیفیت سود پایین تر است. سودهایی که زودتر روی بازدهی سهام تأثیر می گذارند از نظر سرمایه گذاران با کیفیت تر محسوب می شوند. محافظه کاری سود³². میزان محافظه کاری سود برحسب مشارکت نامتقارن سودها در زیان اقتصادی (که به صورت بازده های منفی سهام) یا سودهای اقتصادی (که به صورت بازده های مثبت سهام است) اندازه گیری می شود. با پیروی از باسو³³ (1997) و پوپ و والکر³⁴ (1999)؛ معیار نهایی کیفیت سود در این زمینه از معادله (11) مشتق می شود که بدین صورت است:

$$(11) \quad CONSER_i = -(\varphi_{r,i} + \varphi_{v,i}) / \varphi_{r,i}$$

مقادیر بالاتر CONSER به معنای محافظه کاری پایین تر سود و کیفیت پایین تر سود خواهد بود. انتظار می رود که حسابداری محافظه کارانه منجر به آشکار کردن اطلاعاتی شود که مدیران در غیراینصورت میل به مخفی کردن آنها وجود باشد (48)، بنابراین معمولا سرمایه گذاران محافظه کارانه بودن سود را به عنوان یک خصوصیت مطلوب در نظر می گیرند. محافظه کارانه بودن سود همچنین به عنوان یک خصوصیت مطلوب برای مقاصد نظارتی و قراردادی نیز در نظر گرفته می شود.

معیار کیفیت سود کل

برای محاسبه کردن معیار سود کل (که EQ نام دارد)، کار با رتبه بندی شرکت ها بر حسب هر یک از معیارهای کیفیت سود (TIMEL, RELEV, SMOOTH, PRED, PERS, AQ) و CONSER شروع می شود. کیفیت سود کل برای هر یک از شرکت ها از طریق محاسبه میانگین رتبه ی آن در هر یک از معیارهای کیفیت سود انفرادی محاسبه می شود. رتبه ی بالاتر نشان دهنده سطح بالاتر از کیفیت سود خواهد بود.

مشخصه های سطح شرکت (متغیرهای مستقل)

پنج مشخصه ی سود برای ارزیابی تأثیر ویژگی های شرکت بر روی مشخصه های سود انتخاب شدند که مربوط بودن آنها در تحقیقات قبلی مشخص شده بود؛ اندازه؛ نوسان پذیری فروش، نوسان پذیری جریان های نقدی عملیاتی، میزان وقوع سودهای منفی و همچنین فرصت های سرمایه گذاری پیش روی شرکت. متغیرهای سطح شرکت به صورت میانگین برای هر شرکت در کل طول دوره

مورد بررسی محاسبه شده است. اندازه شرکت (Size) برابر است با لگاریتم کل دارایی های شرکت. نوسان پذیری فروش (STDSALES) به صورت انحراف معیار درآمدهای فروش محاسبه می شود. نوسان جریان های نقدی (STDCFO) نیز به صورت انحراف معیار جریان های نقدی ناشی از عملیات برآورد شده است. NEGNIBE نیز برابر با فراوانی وقوع سودهای منفی (زیان) برآورد می شود. فرصت های در دسترس شرکت برای سرمایه گذاری (INVOP) نیز بواسطه نرخ رشد سالانه فروش تعیین شده است.

دکو و دیچف (۲۰۰۲) مشخص کردند که کیفیت سود شرکت های آمریکایی دارای رابطه منفی با تغییرپذیری سود، طول چرخه عملیاتی و فراوانی وقوع زیان است و با اندازه شرکت نیز رابطه مثبتی دارد. نوسان بیشتر در جریان های نقدی و فروش ها و همچنین چرخه عملیاتی طولانی تر به منزله ی عدم قطعیت بیشتر در محیط عملیاتی است. عدم قطعیت بالاتر بدان معنی است که نظر و قضاوت مدیریت بیشتر مورد نیاز خواهد بود، و بنابراین احتمال برآورد اشتباه و کیفیت تعهدی پایین تر افزایش خواهد یافت. فراوانی بیشتر وقوع زیان نیز ممکن است باعث شود تا مدیریت از ارقام تعهدی بیشتری استفاده کند تا اثر زیان ها را کاهش دهد، این اقدام نیز منجر به کیفیت تعهدی پایین تر سود خواهد شد. نهایتاً، شرکت های بزرگتر از ثبات بیشتر و فعالیت های قابل پیش بینی برخوردارند و فرصت های بیشتری را برای کاهش ریسک از طریق متنوع سازی در بین فعالیت ها و بخش های تجاری گوناگون پیش روی خود دارند. بنابراین، شرکت های بزرگتر می توانند تأثیر خطاهای برآوردی که منجر به تأثیر منفی روی کیفیت ارقام تعهدی می شود را به سادگی کاهش دهند.

فرانسیس و همکاران (۲۰۰۴) در مورد شرکت های آمریکایی به صورتی کلی بیان کرد که سایر شش مشخصه سود (پایایی، قابلیت پیش بینی، همواری، میزان مربوط بودن، به موقع بودن و محافظه کاری) دارای ارتباط منفی با اندازه شرکت هستند و با تغییر پذیری جریان های نقدی، تغییرپذیری فروش ها، طول دوره چرخه عملیاتی و فراوانی وقوع زیان رابطه منفی دارد. بنابراین، انتظار می رود که رتبه بندی کیفیت سودها با اندازه شرکت رابطه مستقیم و با سایر چهار مشخصه دیگر رابطه معکوس داشته باشد.

همچنین انتظار می رود که کیفیت سود با رشد فرصت های سرمایه گذاری شرکت ها نیز مرتبط باشد. شرکت های با رشد فرصت های سرمایه گذاری خوب از فرصت های سرمایه گذاری بیشتری برخوردارند و ممکن است نیاز به تأمین مالی خارجی داشته باشند. نیاز بیشتر برای تأمین مالی خارجی باعث ایجاد مشوق هایی در جهت بهبود کیفیت سود می شود چون شرکت می تواند تأمین مالی را با نرخ هزینه پایین تری انجام دهد. باتاچاریا^{۳۵} و همکاران (۲۰۰۳) و فرانسیس و همکاران (۲۰۰۴) دریافته اند که یک رابطه منفی بین کیفیت سود و هزینه سرمایه وجود دارد. بنابراین، انتظار می رود رابطه مثبتی در بین سطح فرصت های سرمایه گذاری و رتبه بندی کیفی سودها مشاهده شود.

رابطه آماری متغیرهای مستقل و متغیر وابسته

ما پنج خصوصیت شرکت را از این بابت مورد بررسی قرار می دهیم که: آیا این خصوصیات می توانند سطح کیفیت سود شرکت ها را توضیح دهند یا خیر. برای انجام این کار از رگرسیون مقطعی استفاده خواهد شد که فرمول آن عبارت است از:

$$EQ_i = b_0 + b_1 SIZE_i + b_2 STDSALES_i + b_3 STDCFO_i + b_4 NEGNIBE_i + b_5 INVOP_i$$

متغیر EQ_i نشانگر معیار کلی کیفیت سود است و به صورت میانگین رتبه بندی شرکت ها در هر یک از معیارهای فوق الذکر

محاسبه شده است.

توصیف نمونه

بازه ی زمانی پوشش داده شده در این تحقیق به دو بخش تقسیم می شود؛ اولاً؛ بازه ی مورد بررسی در مورد شرکت های ایرانی و سپس بازه ی اطلاعاتی مربوط به شرکت های مورد مطالعات در وضعیت بین الملل که در ادامه بدان ها اشاره خواهیم کرد. لیست شرکت های نمونه در جدول شماره ۱ مشاهده است.

جدول ۱ - شرکت های نمونه مورد بررسی در این تحقیق

قند نیشابور	ایران ترانسفو	پشم بافی توس	سر. آذربایجان	سیمان هرمزگان
معادن روی ایران	ایران مریوس	پیام	سر. صنعت بیمه	شهد
لاستیک سهند	آبگینه	خدمات کشاورزی	سرما آفرین	نسوز آذر
معدنی دماوند	آزمایش	دارو رازک	سموم علف کش	فولاد کاویان
لعابیران	آلومتک	درخشان تهران	سولیران	صنعتی بارز
مگسال	بسته بندی پارس	ذغالسنگ نگین	سیمان بجنورد	پارس
نئوپان ۲۲ بهمن	رینگسازی مشهد	سیمان غرب	سیمان شاهرود	سایپا

این تحقیق در دو سطح انجام شده است که بخش اول آن شامل بررسی شرکت های ایرانی است و بخش دوم مربوط به شرکت های خارجی است که به کمک داده های کاملاً مشابهی که توسط کریستین جیائو (۲۰۰۸) فراهم آمده است، انجام خواهد شد. در مورد کشورهایی که داده های شرکت های ایرانی در مقایسه با آنها مورد بررسی خواهد گرفت؛ ابتدا لیست این کشور ها ارائه می گردد (جدول شماره ۲):

جدول ۲ - نام کشورهای خارجی مورد استفاده برای مقایسه تطبیقی

Argentina	China	India	Mexico	Portugal
Australia	Denmark	Indonesia	Netherlands	Singapore
Austria	Finland	Ireland	New Zealand	South Africa
Belgium	France	Italy	Norway	Spain
Brazil	Germany	Japan	Pakistan	Sweden
Canada	Greece	Korea (South)	Peru	Switzerland
Chile	Hong Kong	Malaysia	Philippines	Taiwan

جدول شماره ۳ شامل توصیف آماری متغیرهای مورد مطالعه می باشد که در ادامه می آید:

جدول ۳ - آمار توصیفی متغیرهای وابسته

	AQ	PERSi	PREDi	SMOOTHi	RELEVi
N	35	35	35	35	35
میانگین	122268916.9	-41	719.7	-856	-296
میانه	28244340.9	-40	407.03	-719	-259
انحراف معیار	333185679.4	.33	1103.19	.623	.244

دامنه	1961550580.5	1.27	6445.06	3.416	.871
مینیمم	1230470.2	-.91	56.15	-3.419	-.878
ماکسیسم	1962781050.7	.36	6501.2	-.002	-.006
		TIMEi		CONSERVi	
N		35		35	
میانگین		-.417		-42.198	
میانه		-.410		-1	
انحراف معیار		.249		229.334	
دامنه		.821		1478.603	
حداقل		-.871		-1178.682	
حداکثر		-.05008		299.920	

آماره های توصیفی برای این متغیر کیفیت کلی سود برای شرکت های ایرانی نیز در جدول شماره ۴ مشاهده است:

جدول ۴ - آماره توصیفی معیار کلی کیفیت سود

EQ	
35	N
17/57	مد
20/14	دامنه
9/29	حداقل
29/43	حداکثر

توصیف متغیرهای مستقل

متغیرهای مستقل نیز شامل اندازه، نوسان پذیری جریان های نقدی عملیاتی، فراوانی وقوع زیان، نوسان پذیری فروش و فرصت های سرمایه گذاری برای هر یک از شرکت های نمونه است. نحوه اندازه گیری در قسمت های قبلی به تفصیل شرح داده شده است. آمار توصیفی و مقادیر کانونی این متغیرها در جدول شماره ۵ تشریح شده است. جدول شماره ۶ نیز در بردارنده همبستگی پیرسون بین متغیرهای منعکس کننده کیفیت سود مربوط به شرکت های ایرانی است. همبستگی پیرسون مربوط به متغیرهای مستقل (مشخصه های شرکت) برای ایران نیز در جدول شماره ۷ آمده است.

جدول ۵ - آماره های توصیفی برای متغیرهای مستقل شرکت های ایرانی

	SIZE	STDCFO	NEGNIBE	STDSALE	INVOP
Valid	35	35	35	35	35
Missing	1	1	1	1	1
میانگین	8.401	0.217	0.117	0.325	0.172
میانه	8.260	0.103	0.000	0.195	0.149

انحراف معیار	0.677	0.474	0.193	0.383	0.242
دامنه	3.94	2.83	0.80	2.01	1.44
حداقل	6.55	0.05	0.00	0.00	-0.46
حداکثر	10.50	2.87	0.80	2.01	0.98

جدول ۶ - همبستگی پیرسون بین متغیرهای اندازه گیری کننده کیفیت سود

		AQ	PERSi	PREDi	SMOOTHi	RELEVi	TIMEi	CONSERVi
AQ	همبستگی پیرسون	1	.124	.076	.002	-.086	.155	.069
	معناداری		.477	.663	.991	.622	.375	.695
	تعداد	35	35	35	35	35	35	35
PERSi	همبستگی پیرسون	.124	1	.233	-.042	.120	.069	-.114
	معناداری	.477		.178	.810	.491	.695	.515
	تعداد	35	35	35	35	35	35	35
PREDi	همبستگی پیرسون	.076	.233	1	-.643**	.034	-.044	.043
	معناداری	.663	.178		.000	.844	.800	.807
	تعداد	35	35	35	35	35	35	35
SMOOTHi	همبستگی پیرسون	.002	-.042	-.643**	1	-.084	.126	-.054
	معناداری	.991	.810	.000		.631	.472	.760
	تعداد	35	35	35	35	35	35	35
RELEVi	همبستگی پیرسون	-.086	.120	.034	-.084	1	.430**	.055
	معناداری	.622	.491	.844	.631		.010	.752
	تعداد	35	35	35	35	35	35	35
TIMEi	همبستگی پیرسون	.155	.069	-.044	.126	.430**	1	.310
	معناداری	.375	.695	.800	.472	.010		.070
	تعداد	35	35	35	35	35	35	35
CONSERVi	همبستگی پیرسون	.069	-.114	.043	-.054	.055	.310	1
	معناداری	.695	.515	.807	.760	.752	.070	
	تعداد	35	35	35	35	35	35	35

جدول ۷ - همبستگی پیرسون بین متغیرهای مستقل (خصوصیت های شرکت های ایران)

متغیر		SIZE	STDCFO	NEGNIBE	STDSALE	INVOP
SIZE	همبستگی پیرسن	1	-.065	-.051	-.144	.282
	معناداری		.711	.772	.408	.100
	تعداد	35	35	35	35	35
STDCFO	همبستگی پیرسن	-.065	1	.031	.030	-.020
	معناداری	.711		.860	.864	.908
	تعداد	35	35	35	35	35
NEGNIBE	همبستگی پیرسن	-.051	.031	1	.263	-.284
	معناداری	.772	.860		.127	.098
	تعداد	35	35	35	35	35
STDSALE	همبستگی پیرسن	-.144	.030	.263	1	-.082
	معناداری	.408	.864	.127		.641
	تعداد	35	35	35	35	35
INVOP	همبستگی پیرسن	.282	-.020	-.284	-.082	1
	معناداری	.100	.908	.098	.641	
	تعداد	35	35	35	35	35

تجزیه و تحلیل و اجرای آزمون تحقیق

همانطور که قبلا نیز اشاره شد، روش تجزیه و تحلیل مورد استفاده در این تحقیق با رگرسیون مقطعی انجام می شود. فرمول رگرسیون مقطعی مزبور بدین شکل است. پنج خصوصیت شرکت از این منظر بررسی شدند که آیا این خصوصیات می توانند سطح کیفیت سود شرکت ها را توضیح دهند یا خیر. برای انجام این کار از رگرسیون مقطعی استفاده شد که فرمول آن عبارت است از:

$$EQ_i = b_0 + b_1 SIZE_i + b_2 STDSALES_i + b_3 STDCFO_i + b_4 NEGNIBE_i + b_5 INVOP_i$$

متغیر EQ_i نشانگر معیار کلی کیفیت سود است و به صورت میانگین رتبه بندی شرکت ها در هر یک از معیارهای فوق الذکر

محاسبه شده است. جدول شماره ۸ نشان دهنده ی نتایج تحلیل رگرسیونی فوق الذکر بر روی داده های شرکت های ایرانی است:

جدول ۱: نتایج رگرسیون مقطعی مربوط به شرکت های ایرانی

Dependent Variable: EQ Method: Panel Least Squares Date: 12/16/12 Time: 11:00 Sample: 1390 1391 Periods included: 2 Cross-sections included: 18 Total panel (unbalanced) observations: 35				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	-37.96611	19.98439	-1.899788	0.0840
INVO	4.064260	3.706533	1.096512	0.2963
NEGNIBE	-0.658715	1.481546	-0.444613	0.6652
SIZE	6.432634	2.303578	2.792454	0.0175
STDCFO	4.969289	2.754173	1.804276	0.0986
STDSALE	-0.891466	2.321742	-0.383964	0.7083
Effects Specification				
Cross-section fixed (dummy variables)				
Period fixed (dummy variables)				
R-squared	0.811061	Mean dependent var	17.95510	
Adjusted R-squared	0.416008	S.D. dependent var	4.593927	
S.E. of regression	3.510651	Akaike info criterion	5.563456	
Sum squared resid	135.5714	Schwarz criterion	6.629980	
Log likelihood	-73.36047	Hannan-Quinn criter.	5.931620	
F-statistic	2.053042	Durbin-Watson stat	3.888889	
Prob(F-statistic)	0.107693			

نمودار میزان تناسب رگرسیون مربوط به شرکت های ایرانی این رگرسیون نیز بدین شکل است (نمودار شماره ۱):

نمودار ۱: میزان تناسب رگرسیون مقطعی حاصل تحقیق بر روی شرکت های ایرانی

همانطور که در بخش مدل نیز بدان اشاره شد، روش تجزیه و تحلیل مورد استفاده در این تحقیق بواسطه ی رگرسیون مقطعی انجام می شود. این رگرسیون، داده های مربوط به شرکت ها، افراد، موقعیت ها، شهرها یا کشورهای مختلف را در یک زمان معین

تحلیل می کند. داده های مورد بررسی در این رگرسیون، داده های مقطعی نامیده می شوند. در تحلیل داده ها به کمک رگرسیون مقطعی، برای هر سال یا زمان معین یک معادله ی رگرسیون برآورد می شود.

نتیجه گیری

با توجه به نتایج تحلیل رگرسیون مقطعی صورت گرفته می توان گفت که مقادیر R (۰/۹۰۰۵۸۹۲) و R^2 (۰/۸۱۱۰۶۱) مؤید قدرت توضیح دهندگی بالای مدل هستند و بنابراین فرضیه وجود رابطه بین خصوصیت های شرکت مورد بررسی کیفیت سود حسابداری آنها تأیید و استنباط می شود. بنابر آنچه گفته شد؛ فرضیه اصلی تحقیق به شرح ذیل تأیید می شود:

○ رابطه معناداری بین خصوصیت های شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران و کیفیت سود حسابداری گزارش شده توسط آنها وجود دارد.

بنابراین نتیجه می گیریم که: مشخصه های شرکت در ایران دارای رابطه معناداری با کیفیت سود این شرکت ها است و با توجه به خصوصیت های شرکت می توان نسبت به کیفیت سود آنها اظهار نظر کرد. می توان از نتیجه گیری فوق برای مقاصد تصمیم گیری و استاندارد گذاری بهره جست و در جهت بهبود بخشیدن به کیفیت سود شرکت های فعال در بورس تهران تلاش کرد، که این امر بر دوش بدنه استاندارد گذاری سازمان حسابرسی کل کشور و همچنین سازمان بورس اوراق بهادار است.

با توجه به نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل رگرسیون مقطعی انجام شده در مورد شرکت های فعال در بورس کشور مشخص می شود که قدرت توضیح دهندگی متغیر اندازه درباره این شرکت ها نسبت به سایر متغیرهای مستقل بالاتر است، چون ضریب همبستگی مقطعی در مورد این متغیر در سطح ۶/۴۳۲۶۳۴ قرار دارد که بالاترین ضریب را به خود اختصاص داده است و همچنین مثبت بودن این عدد حاکی از رابطه مستقیم بین اندازه شرکت و کیفیت سود آن است. با این تفاسیر، فرضیه ذیل تأیید می گردد:

○ اندازه شرکت تأثیر گذار ترین عامل در میان خصوصیت های شرکت بر روی کیفیت سود حسابداری است.

بنابراین آنچه شرح رفت نتیجه می گیریم که: در میان مشخصه های مورد بررسی قرار گرفته از شرکت های فعال در بورس ایران؛ اندازه دارای بالاترین میزان تأثیر گذاری است و از رابطه مستقیم با کیفیت سود برخوردار است؛ به عبارت دیگر شرکت های بزرگتر از سود با کیفیت تری برخوردارند.

همچنین در این مرحله از تجزیه و تحلیل مشخص شد که اندازه و فرصت سرمایه گذاری با کیفیت سود رابطه مستقیم و مثبت دارند که انتظار آن نیز می رفت. به دیگر سخن؛ شرکت های بزرگتر از کیفیت سود بالاتری برخوردارند که نشان دهنده ی تلاش این شرکت ها در جهت ارسال نشانه های خوب (تئوری علامت دهی) به صاحبان سهام شان هستند و با توجه به کمتر بودن ریسک آنها در مقایسه با شرکت های کوچکتر در ایران، نیازی به دستکاری سود ندارند.

در مورد متغیر فرصت های سرمایه گذاری نیز بحث تئوری علامت دهی صادق است و علاوه بر این شرکت های دارای فرصت های سرمایه گذاری بالا برای کسب و تأمین مالی سرمایه جدید باید کیفیت سود بالاتری را ارائه دهند (تئوری بازار کارا) تا بتوانند اعتماد بازار سرمایه را جلب کنند و همچنین با نرخ کمتری اقدام به تأمین مالی کنند.

رابطه نوسان پذیری جریان های نقدی عملیاتی و کیفیت سود را می توان به مباحث هموارسازی سود در شرکت ها با جریان های نقدی پر نوسان ارتباط داد، یعنی شرکت های جریان نقدی عملیاتی آن نوسان بیشتری دارد از طریق هموار سازی سود سعی می کنند تا از نوسان در سودشان اجتناب نمایند.

از بین پنج متغیر مورد بررسی قرار گرفته متغیرهای فراوانی وقوع زیان و نوسان پذیری فروش دارای رابطه منفی با کیفیت سود بوده اند که انتظار آن نیز می رفت چون شرکت های زیان ده برای کاهش اثرات گزارش زیان دست به دستکاری سود می زنند و بنابراین از کیفیت سود آنها کم می شود. اما در مورد مقایسه بین متغیرهای مؤثر بر کیفیت سود شرکت های ایرانی و شرکت های مشابه در ۳۹ کشور خارجی باید ابتدا نگاهی داشته باشیم به نتایج بدست آمده در مورد شرکت های فعال در کشورهای خارجی؛ که در این قسمت تفسیر و بررسی خواهند شد.

این تحلیل رگرسیون مقطعی در مورد شرکت های فعال در کشورهای خارجی (کشورهای جدول ۲-۴) نیز انجام شده است (26) که متغیرهای مورد استفاده برای بررسی کیفیت سود نیز در آن تحقیق دقیقاً با متغیرهای مورد استفاده در تحقیق ما یکسان است. اعداد حاصل از تجزیه و تحلیل رگرسیونی در سطح شرکت برای تحقیق جیائو در جدول ذیل قابل مشاهده است.

متغیر مشخصه ی شرکت	ضریب بدست آمده از تحلیل شرکت های خارجی	ضریب بدست آمده از تحلیل شرکت های ایرانی
SIZE	۰/۱۲۷۹	۶/۴۳۲۶۳۴
STDCFO	-۳۵/۳۹۸۶	۴/۹۶۹۲۸۹
STDSALES	-۱۳/۰۱۶۲	-۰/۸۹۱۴۶۶
NEGNIBE	-۱/۳۲۰۱	-۰/۶۵۸۷۱۵
INVOP	۲۴/۳۵۶۴	۴/۰۶۴۲۶۰

با توجه به نتایج فوق، در مورد فرضیه فرعی دوم تحقیق به شرح ذیل می توان گفت که این فرضیه نیز تأیید می شود:

○ در ایران در طی سال های مورد مطالعه عامل نوسان پذیری جریان های نقدی نسبت به سایر کشورها از اهمیت و تأثیرگذاری کمتری بر روی کیفیت سود حسابداری برخوردار بوده است.

همانطور که در جدول فوق نیز مشاهده می شود، ضریب متغیر نوسان پذیری جریان های نقدی در کشورهای خارجی در سطح $-۳۵/۳۹۸۶۸$ قرار دارد که قدر مطلق آن بسیار بالاتر از مقدار مشابه برای شرکت های ایرانی ($۴/۹۶۹۲۸۹$) است. در مورد ترتیب اثرگذاری در شرکت های خارجی به نظر می رسد که متغیر اندازه در مورد شرکت های ایرانی بسیار مؤثرتر از شرکت های خارجی است و این حکایت از تفاوتی عمده در بین ایران و سایر کشورها دارد. در مورد نوسان پذیری فروش، جهت تأثیر گذاری بین ایران و سایر کشورها یکسان است اما میزان تأثیرگذاری در کشورهای خارجی بسیار بالاتر است که نشاندهنده ی وضعیت بهتر شرکت های ایرانی از این منظر است. در مورد فراوانی وقوع زیان، جهت تأثیر گذاری بین ایران و سایر کشورها یکسان است اما میزان تأثیرگذاری در کشورهای خارجی بسیار بالاتر است که نشاندهنده ی وضعیت نامطلوب شرکت های ایرانی از این منظر است.

مفید بودن نتایج تحقیق بستگی به مطلوبیت و دقت اندازه گیری کیفیت سود دارد. اگرچه معیارهای کیفیت سود استفاده شده در تحقیق حاضر، در تحقیق های قبلی نیز به کار گرفته شده اند، اما نمی توان گفت که عاری از ضعف هستند. در این تحقیق، با بکارگیری یک معیار کل از کیفیت سود، تلاش شده است تا از میزان موضوعات و نگرانی های مربوط به خطای اندازه گیری و متغیرهای حذف شده کاسته شود.

منابع و مأخذ

۱. ثقفی، علی، کردستانی، غلامرضا، (۱۳۸۳)، "بررسی و تبیین رابطه بین کیفیت سود و واکنش بازار به تغییرات سود

نقدی"، **بررسی های حسابداری و حسابرسی**، شماره ۳۷.

۲. ثقفی، علی، (۱۳۸۹)، "قابلیت اعتماد و کیفیت سود - رویکرد وضعیت مالی"، **تحقیقات حسابداری و**

حسابرسی، انجمن حسابداری ایران، شماره ۸، زمستان.

۳. خواجهی، شکرالله، ناظمی، امین، (۱۳۸۴)، "بررسی ارتباط بین کیفیت سود و بازده سهام با تاکید بر نقش ارقام

تعهدی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران"، **بررسی های حسابداری و حسابرسی**،

شماره ۴۰، صص ۶۰-۳۷.

۴. خواجهی، شکرالله؛ ولی پور، هاشم؛ عسگری، سهیلا، (۱۳۸۹)، "بررسی تأثیر محافظه کاری بر پایداری سود شرکت

های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران"، **تحقیقات حسابداری و حسابرسی**، انجمن حسابداری ایران،

شماره ۸، زمستان.

۵. سجادی، حسین، محمدی، کامران، (۱۳۸۸) "مفهوم کیفیت سود و روش های ارزیابی آن"، **بررسی های**

حسابداری و حسابرسی.

۶. مشایخی، بیتا، فدایی نژاد، محمد اسماعیل، کلاته رحمانی، راحله، (۱۳۸۸)، "قدرت توضیح دهندگی اقلام تعهدی

(غیر عادی) در رابطه با رفتار بازده سهام: بررسی تاثیر سود و ریسک سیستماتیک شرکت ها (β)"، **تحقیقات**

حسابداری و حسابرسی، انجمن حسابداری ایران، شماره ۴، زمستان.

۷. نورو، ایرج، مجیدی، رضا، (۱۳۸۴)، "بررسی رابطه بین کیفیت سود و هزینه سرمایه در شرکت های پذیرفته

شده در بورس اوراق بهادار تهران"، **حسابداری بوق**، شماره ۴۳.

9. Ahmed, A. (2004), "Does the market reaction to equity issues depend on earnings quality?", financial management association(FMA) doctoral student seminar , new Orleans ,Louisiana.
10. Ali, A. and L. Hwang, (2000), "Country-specific factors related to financial reporting and the value relevance of accounting data", **Journal of Accounting Research** (spring), PP. 1-21.
11. Ball, R. Shivakumar, L., (2005), "earnings quality in UK private firms: comparative loss recognition timeliness", **journal of accounting and economics**, Vol. 39, PP. 128-83.
12. Barth, M. Beaver, W. and W, landsman, (2001), "the relevance of the value relevance literature for financial accounting standard setting: another view", **journal of accounting and economics**, Vol. 31, PP. 77-104.
13. Beneish, M. Vagus, M., (2006), "insider trading, earning quality, and accrual mispricing", **the accounting review**, Vol. 77, No. 4, PP. 755-791.
14. Braua, A., (2006), "using the FASB qualitative characteristics in earning quality measures", pro Quest information and learning company, UMI number. 2308143.
15. Bushman, Robert M., Smith, Abbie, J., (2001), "Financial Accounting Information and Corporate Governance", JAE Rochester Conference April 2000.
16. Butler, M., Leone, A. J. and Willenborg, M., (2004), "An empirical analysis of auditor reporting and its association with abnormal accruals", **Journal of Accounting and Economics**, Vol. 37, PP. 139-165.
17. Chan, K. Chan, L. Jegadeesh, N. Lakinishok, J., (2004), "earnings quality and stock returns", working paper university of Illinois at Urbana Champaign department of finance, PP. 50.
18. Cornell, B. Landsman, R., (2003), "accounting valuation: is earnings quality an issue?", **journal of financial analysts**, Vol. 59, No. 6, PP. 20.

19. Dechow, P. M. Dichev, I., (2002), "The quality of accruals and earnings: the role of accrual estimation errors", **Accounting Review**, PP. 35-59.
20. Desai, H. Bhattacharya, N., Venkataraman, K., (2009), "Earnings Quality and Information Asymmetry", available at www.ssrn.com.
21. Durnev, art, Han Kim, E., (2005), "To Steal or Not to Steal: Firm Attributes, Legal Environment, and Valuation", **The Journal of Finance**, Vol. 60, Issue 3, pages 1461–1493, June 2005.
22. Francies, I., Lafond, R., Olsson, P. Schipper, K., (2005), "the market pricing of accruals quality", **journal of accounting and economics**, Vol. 39, No. 2, PP. 295-327.
23. Francies, I., Lafond, R., Olsson, P. Schipper, K., (2003), "earnings quality and the pricing effects of earnings patterns", working paper duke university, P. 53.
24. Ghosh, A. Gu and P. Jain, (2004), "sustained earnings and revenue growth, earnings quality, and earning response coefficients", working paper, available at www.ssrn.com.
25. Gaio, Cristina, (2010), "The Relative Importance of Firm and Country Characteristics for Earnings Quality around the World", **European Accounting Review**, Vol. 19, Issue 4.
26. Hanlon, M., (2005), "the persistence and pricing of earnings, accruals and cash flows when firms have large book-tax differences", **the accounting review**, Vol. 80, No. 1, PP. 137-166.
27. Henock, Louis, (2005), "Acquirers Abnormal Returns, Audit Firm Size and the Small Auditor Clientele Effect", **Journal of accounting and economics**.
28. Hodge, F., (2003), "investors perceptions of earnings quality, auditor independence and the usefulness of audited financial information", **supplement accounting horizons**, PP. 37-48.
29. Kirschenheiter, M. Melumad, N., (2004), "earnings quality and smoothing", working paper Columbia business school, P. 65.

30. Leuz, C., Nanda, D. and Wysocki, P., (2003), "Investor protection and earnings management: An international comparison", **Journal of Financial Economics**, 69, pp. 505–527.
31. Lip, R., (1990), "The relation between stock returns and accounting, earnings given alternative information", **Accounting Review**, Vol. 65, No, 1, PP. 49-71
32. Lugee, B., Marquardt, C., (2004), "earnings informativeness and strategic disclosure: and empirical analysis of pro forma earnings", **the accounting review**, Vol. 79, No. 3, PP. 769-795.
33. Kirschenheiter, Michael, Melumad, Nahum D., (2002), "Can "Big Bath" and Earnings Smoothing Co-Exist as Equilibrium Financial Reporting Strategies?", **Journal of Accounting Research**, Vol. 40, No. 3 (Jun., 2002), PP. 761-796
34. Mikhail, M. Walther, B. Willis, R., (2003), "Reactions to dividend changes conditional on earning quality", **journal of accounting, auditing and finance**, Vol. 18, No. 1, PP. 121-151.
35. Penman, S. Zhang, X., (2002), "accounting conservatism, the quality earnings and stock returns", **the accounting review**, Vol. 77, No. 2, PP. 237-264.
36. Raonic, I., S. McLeay and I., Asimakopoulos, (2004), "The Timeliness of Income Recognition by European Companies: An Analysis of Institutional and Market Complexity", **Journal of Business Finance and Accounting**, Vol. 31, No. 1/2, PP. 115 - 148
37. Revsine, L. Collin, D. Johnson, B., (1999), "financial reporting and analysts", prentice hall, upper saddle river, New Jersey, P. 988.
38. Richardson, S. Sloan, R. Soliman, M. Tuna, I., (2001), "information in accruals about the quality of earnings" ,working paper university of Michigan business school, ann arbor, P. 52.
39. Richardson, S., (2003), "earnings quality and short sellers", **supplement accounting horizons**, PP. 49-61.
40. Schipper, K. Vincent, L., (2003), "earnings quality", **accounting horizons**, supplement 2003, PP. 97-110.

- 41.Scholer, F., (2004), "the quality of accruals and earnings and the market pricing of earnings quality", working paper arhus school of business, P. 13.
- 42.Siegal, G., (1979), "the quality of earnings concept –A survey", **journal of financial analysts**.
- 43.Sloan, (1996), "Do stock prices fully reflect information in accruals and cash flows about future earnings?", **the accounting review**, Vol. 71, No. 3, PP. 289-315.
- 44.White, G. Sondhi, A. Fried, D., (2003), **the analysts and use of financial statements**, John Wiley and Sons, third edition, P. 767.
- 45.Xie, H., (2001), "the mispricing of abnormal accruals", **the accounting review**, Vol. 76, No. 3, PP. 357-373.
- 46.Gaio, Cristina, (2010), "The Relative Importance of Firm and Country Characteristics for Earnings Quality around the World", **European Accounting Review**, Vol. 19, No. 4, PP. 693–738.
- 47.F., Asis Martinez-Jerez, (2008), "Governance and Merger Accounting: Evidence from Stock Price Reactions to Purchase versus Pooling", **European Accounting Review**, Vol. 17, issue 1, PP. 5-35.

پی نوشت ها

- ¹ sales volatility
² cash flow from operations volatility
³ Burgstahler
⁴ Fan و Wong
⁵ - Siegal
⁶ - Revsine
⁷ - Richardson and et al
⁸ - Beneish and Vagus
⁹ - Penman and Zhang
¹⁰ - Schiper and Vincent
¹¹ - Hodge
¹² - Mikhail and et al
¹³ - White
¹⁴ - Kirschenheiter and Melumad
¹⁵ - Scholer
¹⁶ - Sloan
¹⁷ - Xie
¹⁸ - Fancies and et al
¹⁹ - Chan and et al
²⁰ - Honlon
²¹ - Ball and Shivakumar
²² - Ahmed
²³ - Ghosh and et al

-
- ²⁴ - Lugee
 - ²⁵ - Braua
 - ²⁶ Cross-sectional regression
 - ²⁷ sales volatility
 - ²⁸ cash flow from operations volatility
 - ²⁹ Lipe
 - ³⁰ Earnings smoothness
 - ³¹ Value relevance
 - ³² Earning conservatism
 - ³³ Basu
 - ³⁴ Pope و Walker

Examination of Iranian companies characteristics' relative importance in earning quality determination and analytical comparison with market capital of other countries.

Abstract

Since reporting and determining organization and business entities' profit has been placed in accounting's expert's circle of attention, quality of earning is considered as one of the most important theoretical areas and always stressed on its importance. Although goal of this research is to find effective factors regarding quality of active companies in Iranian capital market, but lack of a comprehensive measure for earning quality and precise statistical based criteria has been proofed which is considered as the main problem in pas research in this field. We addressed this problem in our article. Also across all the pas researches in Iran, none of them could represent a comparative analysis of Iranian companies' earning quality with other countries. Using a comprehensive earning quality measurement is on the most advantages of this article from the pas ones. We measured quality of earning by using seven indictors (relativity, accrual quality, timeliness, conservatively, smoothing, stability and predictability). Our independent variables in level of companies are: size, sale, sales volatility, cash flow volatility, and loss incurring frequency and investment opportunities). Time period of this research is 2001-2012. Our results imply positive relationship between earning quality and Iranian companies' size, investment opportunities, also we observed a reverse relationship between earning quality and cash flow volatility. Finally we concluded that in our researching time period cash flow volatility has stronger effect in Iran than other countries.

Key terms: earning quality, comprehensive earning quality measurement, company characteristics, and analytical comparison.